

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1883. Första Kammaren. N:o 12.

Lördagen den 24 Februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollen för den 16 och 17 i denna månad.

Anmälades och bordlades:

Stats-Utskottets utlåtanden:

N:o 10 a, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens sjetta hufvudtitel; och

N:o 15, i anledning af Riksdagens år 1882 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1880; äfvensom

Banko-Utskottets memorial N:o 2, angående verkställd granskning af Riksbankens tillstånd och förvaltning.

Föredrogs och bifölls Lag-Utskottets den 21 innevarande Februari bordlagda utlåtande N:o 10, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 22 § i förordningen angående in-teckning i fast egendom.

Föredrogs och bifölls Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 21 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 1, med anledning af väckt motion om ändring i formen för Riksdagens skrivelser till Kongl. Maj:t; och skulle, jemlikt 3 mom. i 63 § Riksdagsordningen, detta beslut genom utdrag af protokollet delgifvas Medkammaren.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 20 och 21 innevarande Februari bordlagda utlåtande N:o

13 a, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel.

1:a punkten.

Bifölles.

2:a punkten.

Lades till handlingarna.

3—8:e punkterna.

Biföllos.

9:de punkten.

*Pension åt
Regementsläka-
ren A. J. A.
Wiedbergs
enka.*

Grefve Beck-Friis: Såsom Herrarne torde finna, skiljer sig det nu af Stats-Utskottet förordade förslaget från Kongl. Maj:ts proposition i så måtto, att Kongl. Maj:t föreslagit, att Regementsläkaren Wiedbergs enka skulle få uppbära den för henne föreslagna pension från och med 1882 års början. Stats-Utskottet har utan något slags motivering förändrat detta så, att pensionen skulle få uppbäras först från och med 1883 års början. Då Riksdagen likväl förut vid åtskilliga tillfällen i likartade frågor som denna fattat beslut i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts proposition, har jag icke kunnat dela den åsigten, att det nu borde ske någon förändring deri. Jag beder att få anföra några fall, i hvilka Riksdagen gått till väga på det sätt, att pensionen beviljats att utgå för några från början af året näst efter det, under hvilket mannen aflidit, för andra åter redan från månaden näst efter mannens död. I öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts förslag har således 1881 års Riksdag beviljat pension åt Kapten Ericsons enka från och med April 1880, åt Öfverstelöjtnanten Wedderkops enka från den månad, då mannen dog (år 1880); och åt Landshöfding Adlercreutz' enka från och med Juni 1880. 1880 års Riksdag beviljade pension åt Kapten Schartaus enka, att utgå från början af April 1879, och åt Geologen Hummels enka från Juni 1879. Vidare beviljade 1879 års Riksdag pension åt Fiskeriasistenten Widegrens enka från och med April 1878, och slutligen beviljades af 1875 års Riksdag, på grund af enskild motion, pension åt Professor Ångströms enka från och med Juni 1874 o. s. v.

Det är således i full öfverensstämmelse med hvad Riksdagen vid flera föregående tillfällen har gjort, som det nu blifvit föreslaget, att pensionen för ifrågavarande enka måtte utgå från och med 1882 års början. Att närmare inlåta sig på frågan om lämpligheten och behofvet af denna pension torde vara öfverflödigt, då ju kändt är, att Regementsläkaren Wiedberg att jag så må säga föll på stridsfältet. Han blef nemligen smittad af difteri och dog inom få timmar, efterlemnande enka och fyra oförsörjda barn, deraf det yngsta endast 2 år

gamvalt. Saken är således så ömmande som den kan vara, och vid sådant förhållande hoppas jag, att Riksdagen nu icke, i strid med hvad den förut plägat göra, måtte bifalla den af Stats-Utskottet föreslagna ändringen i afseende på tiden för pensionens utgående. Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts proposition oförändrad.

*Pension åt
Regementsläka-
ren A. J. A.
Wiedbergs
enka.
(Forts.)*

Herr Montgomery-Cederhielm: Jemte det jag helt och hållet instämmer i hvad den föregående talaren har yttrat, beder jag endast få fästa uppmärksamheten derpå, att Regementsläkaren Wiedberg dog så att säga såsom en soldat på sin post, och om det någon gång är skäl att bifalla pensioner för embets- och tjenstemäns enkor, så är det väl företrädesvis för enkorna efter sådana personer, som dött under utfö- vandet af sin tjenst. Utom de skäl, som af den föregående talaren blifvit framhållna och hvaraf synes, att pensioner ofta af Riksdagen beviljats på detta sätt, finnes det här särskildt bevekande omständig- heter, hvilka emellertid nu må förbigås, som göra att den nu ifråga- varande pensionen bör beviljas att utgå på sätt Kongl. Maj:t föreslagit eller från början af år 1882. Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Friherre von Kræmer: Ehuru utgången ju icke kan vara tvifvel- aktig här i Kammaren, anser jag mig dock böra yttra några ord till förklaring, hvarför Utskottet kommit till sådant slut som här före- ligger.

Mine herrar! Hvad är det för ett år, för hvilket Riksdagen reg- lerar staten? Jo, för år 1884. Kan det då vara skäl att bevilja an- slag för så längesedan förflutet år som året 1882? Det synes mig nästan stöta på gamla historier. Jag medgifver likväl, att Stats- Utskottet icke stält sig helt och hållet på rationel ståndpunkt, då det föreslagit pensionens utgående från år 1883, men detta år är dock närmare det, för hvilket statsregleringen nu sker, och är åtminstone ej ännu till fullo förflutet, hvarför det synes mig, att ett sådant tillväga- gående kan försvaras; men att gå så långt tillbaka som ända till 1882, är dock att gå för långt. Man invänder naturligtvis, att behovet kan vara stort, och att Regementsläkaren Wiedbergs enka behöfver dessa 300 kronor, hon enligt Kongl. Maj:ts förslag ytterligare skulle erhålla. Ja, det vill jag alldeles icke bestrida, men mig synes som om i så fall den rätta formen då hade varit, att Kongl. Maj:t föreslagit en gratifi- kation på en gång af 600 kronor och derjemte pension af 300 kronor om året att utgå från rätta tiden eller från och med år 1884. Mig förefaller det således, som om Stats-Utskottet icke gerna kunnat göra mindre än det gjort, i det Utskottet, åtminstone till hälften, hållit på att icke reglera staten för föregående år, och jag får således för min del påyrka bifall till Stats-Utskottets förslag i den ifrågavarande punkten.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes enligt de derunder fram- ställda yrkandena propositioner, först på bifall till Utskottets föreva- rande hemställan och sedan derpå att Kammaren, med afslag å Ut- skottets hemställan i hvad den skilde sig från Kongl. Maj:ts i ämnet

Pension åt regementsläkaren A. J. A. Wiedbergs enka.
(Forts.)

gjorda framställning, skulle bifalla samma nådiga framställning oförändrad; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

10—20 punkterna.

Biföllos.

21:a punkten.

Personligt understöd åt Förste hofkapellmästaren F. W. L. Norman.

Herr Törneblad: Då jag icke har kunnat dela den uppfattning, som inom Stats-Utskottet i den förevarande frågan har gjort sig gällande, har jag ansett det vara min pligt att redogöra för anledningen dertill.

Jag är långt ifrån att underkänna vigten deraf, att denna framställning icke har utgått från Kongl. Maj:t. Tvärt om har jag många gånger inom Utskottet, liksom inom Kammaren, förfäktat den åsigt, att Riksdagen så mycket som möjligt bör hålla på Kongl. Maj:ts initiativ, särskildt i de fall då fråga är om aflöning eller pension åt statens embets- och tjenstemän eller organisation af statens verk och inrättningar. Men i detta fall synes mig egentligen intetdera af dessa båda fall inträffa, ity att det hvarken är fråga om pensionering af en statens embetsman, på det sätt att han skall lemna sin embetsverksamhet och åtnjuta lön på indragningsstat, eller om organiserande af ett allmänt verk eller en statens inrättning.

Det finnes visserligen ett ytterligare skäl, som skulle i det nu ifrågavarande hänseendet tillkomma, nemligen att framställningen redan af Kongl. Maj:t har blifvit pröfvad, men om man i denna pröfning och det derpå beroende afslaget skulle vilja inlägga ett underskattande af den ifrågavarande personens verksamhet eller af ändamålets vigt, så tror jag att man skulle taga mycket miste. För min del tolkar jag det så, att Kongl. Maj:t af grannlagenhetsskäl icke har velat besvara Riksdagen med en anslagsbegäran i detta hänseende, allra helst som, när fråga är om ett allmänt och offentligt erkännande åt en konstnärlig verksamhet och en stor förmåga, det torde vara skäl att före pröfningen göra sig förvissad derom, att åsigtorna inom landet i den frågan äro temligen allmänna. Skulle således vid denna riksdag uttalas starka och allmänna sympatier för det ifrågavarande ändamålets befrämjande samt erkännande af personens i fråga skicklighet och förtjenst, är jag fullt öfvertygad om, att framställning kommer att från Kongl. Maj:t afgifvas till nästa års Riksdag i samma systemål som nu skett. Dock tror jag, att Riksdagen mycket väl under sådana förhållanden kan bespara Kongl. Maj:t detta besvär och sjelf taga frågan för ögonblicket om hand.

Då man strängt håller på Kongl. Maj:ts initiativ, sker det bland annat af det skäl, att en noggrann och fullständig utredning i många fall icke gerna kan vinnas, utan att den lemnas från behörigt håll efter vederbörlig auktoritetens hörande. I detta fall åter, sedan utredning redan har blifvit åstadkommen i och genom Musikaliska akademiens ganska fullständiga och väl motiverade utlåtande i ämnet, och då

Musikaliska akademien är en auktoritet, till hvilken Riksdagen kan lyses fullt förtroende — allra helst som uppfattningen äfven utom den samma så väl inom landet som i utlandet bekräftar hvad akademien har sagt — synes det mig icke finnas något skäl att motsätta sig motionen blott på den grund, att framställningen icke är gjord eller bifallen af Kongl. Maj:t. Det är derföre jag finner hvad Utskottet har yttrat, att det icke vill ingå i pröfning af skälens vigt, icke vara fullt befogadt, ty då frågan är af en så egendomlig och grannliga art, kan man mycket väl pröfva den i och för sig och om man då kommer till det resultat, att framställningen bör afslås, så vore det ens rätt, men att lemna skälens vigt helt och hållet utan pröfning, synes mig icke vara rätt mot den svenska allmänheten, som i detta fall kan hafva ett befogadt anspråk på, att Riksdagen går i spetsen, då det gäller att främja vår högre kultur och bära dess fana äfven utom Sveriges landamären. Ty ett erkännande från Riksdagens sida måste, så vidt jag kan förstå, utgöra en den kraftigaste sporre för den man, som redan utvecklat en betydande verksamhet, att i allt hvad på honom ankommer låta sig angeläget vara att äfven för framtiden arbeta på vinnandet af det mål, som han med så mycken framgång redan har fullföljt, nemligen att höja musikens ställning och inflytande i vårt land genom att främja dess utveckling på ett sådant sätt, att det verkliga gedigna och grundliga deri kommer till sin rätt gent emot den stundom påträngande uppfattningen af musiken, såsom någonting »blot til lyst» och så beskaffad att den smeker och kitlar för ögonblicket, men icke lemnar varaktiga spår i folkets andliga utveckling. Det är just från den synpunkten, synes det mig, som Musikaliska akademien med full rätt har sett Herr Normans verksamhet, så nemligen att, då musiken nu mera ingår såsom ett nödvändigt kulturelement, det tillses, att detta element hålles uppe i sitt sanna värde och icke nedsjunkes till en rodocka för tillfället.

Att Normans verksamhet så ock har uppskattats utom landet, visar sig deraf, att af de 60 kompositioner, som af honom blifvit utgifna med utsatt opustal, många äro icke blott tryckta utan äfven spelade och utförda i Tyskland och der vunnit allmänt bifall.

Vid sådant förhållande synes det mig, som om Riksdagen skulle handla fullt rätt i att, i likhet med hvad i våra grannland har skett, gifva en ringa uppmuntran — ringa i pekuniärt afseende, men stort i andligt hänseende — åt en man, af hvilken man kan hoppas det bästa för framtiden och för vårt lands musik-kultur samt för denna konstns viktiga och gedigna utöfning. Jag behöfver må hända icke mycket tillägga. En sak skulle dock kanske kunna framhållas: det händer ofta hos oss, att en framstående duglighet särskildt inom vetenskapens eller konstens område genom åtskilliga mycket viktiga och mycket angelägna embetsgörsmål och hvad till hans embete hörer hindras från att med tillräcklig frihet egna sig åt hvad som behöfves för att han må kunna följa sin egen ingifvelse och utföra arbeten, som, utan att vara af lönande beskaffenhet eller verka för stunden, dock för framtiden kunna bära rika frukter. Då nu Riksdagen har ett tillfälle att främja musiken — en konst hvarigenom Sverige vunnit så mycken ära i utlandet, särskildt genom en och annan dess utöfvare, dessa dock bättre lottade, derige-

Personligt understödt åt Förste hofkapellmästaren F. W. L. Norman.
(Forts.)

*Personligt under-
stödd åt För-
ste Hofkapell-
mästaren F. W.
L. Norman.
(Forts.)*

nom att sångkonsten vanligen icke behöfver understöd af Riksdagen — då nu, säger jag, Riksdagen har ett tillfälle att befrämja den svenska musiken, som har vunnit så mycket erkännande äfven utom landet, vore det må hända icke väl betänkt att försumma det tillfället, allra helst som det skulle kunna anses innebära ett underskattande af en verksamhet, som hos oss i viss mån står ensam i sitt slag och som torde förtjena att ställas vid sidan af deras verksamhet, hvilken våra grannländer redan uppmuntrat och belönat till fortsatt framgångsrikt arbete i den konst, åt hvilken de egnat sig.

Jag tror därför, att ett afslag från Riksdagens sida skulle kunna taga sig underligt ut, emedan det skulle kunna tolkas såsom ett ringaktande af den högre musikens betydelse och ställning.

På grund af hvad jag nu haft äran anförä, vågar jag vördsamt yrka, att Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, ville bifalla Herr Bennichs i ämnet afgifna motion.

Herr Bennich: Efter det sakrika och varma anförande, hvarmed den föregående talaren understödt min motion, har jag för min del knappt något att tillägga. Det kan ej falla mig in att på något sätt förebrå Stats-Utskottet, att det vidhållit den grundsats, som i allmänhet inom Utskottet gjort sig gällande, nemligen att icke understödja enskilda motioner, när deri framställt förslag icke vunnit Kongl. Maj:ts bifall. Jag vill således icke framställa någon anmärkning eller rigta något klander mot Stats-Utskottet i detta hänseende och det så mycket mindre, som jag här i viss mån betraktar mig såsom supplikant; men nog synes det mig som vore de skäl, hvilka blifvit anförda för det anslag, hvarom nu är fråga, så pass kraftiga, att Stats-Utskottet kunnat frångå den vanliga grundsatsen och understödja förslaget.

Kammaren har många gånger visat, att den, i sådana fall som detta, emot Stats-Utskottets afstyrkande bifallit väckta förslag, som pröfvats deraf förtjenta, och jag vågar hoppas att så äfven nu skall ske.

Till stöd för motionen tillåter jag mig att anförä några ord ur Musikaliska akademiens till Kongl. Maj:t gjorda framställning. Då denna akademi är landets högsta auktoritet i förevarande ämne, torde Kammaren åt dess yttrande egna mera förtroende än åt hvilken enskild motionärs eller talares yttrande som helst. Akademien säger:

»Vårt land har i närvarande stund den lyckan att bland många framstående musici, hvilka på olika områden utöfva en framgångsrik verksamhet, kunna räkna *en*, hvars konstnärsindividualitet särskildt kallat honom att egna sig åt den högre instrumentalmusiken, och hvilken inom dess konstfulla former lagt i dagen ett mästerskap, som heller icke jäfvas af talrika arbeten på andra områden. Ludvig Normans tonskapelser höra i sitt slag till det yppersta, samtidens konst har att uppvisa, och de hafva förskaffat honom ett namn, hvars berömmelse går vida utöfver fäderneslandets gränser.

Idéernas sjelfständighet, deras följdriktiga och väl afvägda utveckling, stilens renhet, uttryckets ädelhet, den äkta konstnärliga takt och sans, som genomgår det hela, skänka åt hans verk ett bestående värde, oberoende af vexlande tycken för dage, och låta dem framstå som ett

mönster och efterföljansvärd förebild för den yngre generationen af tonskonstnärer i vårt land.»

Svårligen kan ett vackrare vitsord gifvas åt en tonskald än detta. Detta vitsord har också, såsom akademien anmärker och såsom äfven den siste talaren erinrade, icke inskränkt sig endast inom vårt lands gränser. I sjelfva den musikaliska världens centrum hafva Hofkapellmästaren Normans tonskapelser ådragit sig allmän uppmärksamhet samt utförts och åhörts med förtjusning. När våra tyska vänner med beundran fråga: hvem är tonsättaren? och vi med stolthet kunna svara: han är svensk! skulle då icke svenska Riksdagen känna någonting, som manar att åt denne svenske man anslå ett belopp, så ringa som det föreslagna, så välförtjent för det förfintna, så löftesrikt för framtiden! Jag betvivlar icke, att Kammaren bifaller min motion, och inskränker mig därför till att yrka bifall till den samma.

Personligt understöd åt Förste hofkapellmästaren F.W. L. Norman.
(Forts.)

Herr Stråle, Wilhelm: Då jag tillåter mig att instämma med de två föregående talarne, kan jag fatta mig mycket kort. Jag måste dock tillägga, att det skäl, som Stats-Utskottet åberopat för sitt afstyrkande, ehuru visserligen i fråga om statens tjänare och jemväl i allmänhet fullgiltigt, dock icke synes mig ega en afgörande tillämplighet på den föreliggande frågan, ty i afseende på Hofkapellmästaren Normans musikaliska verksamhet vare sig såsom kompositör eller dirigent förefaller det mig att svenska allmänheten genom sina representanter är behörig att fritt pröfva och afgöra, huruvida denne svenske man är förtjent af en mindre vanlig uppmuntran och belöning. Tillika vill jag fästa uppmärksamheten derpå, att genom det att ifrågavarande mindre betydliga belopp lemnas åt vår utmärkte landsman kunna vi hoppas, att han får tillfälle att ytterligare sysselsätta sig med det, som skall lefva länge efter honom, jag menar hans snillrika tonskapelser. Svenska folket skulle således vinna den stora fördelen att antagligen kunna vänta att få sina musikaliska skatter ökade. Slutligen beder jag få återkalla i Kammarens minne, att vid ett föregående tillfälle för icke många år sedan Kammaren, så vidt mitt minne ej felar, enhälligt beviljade pension åt Kompositören Otto Lindblads enka, oaktadt härom icke heller förefans Kongl. proposition. Mig synes, att vi här hafva lika goda skäl att bifalla det föreslagna understödet, och får jag således värdsamt anhålla om bifall till Herr Bennichs motion.

Herr Carlson, Fredrik: I min ordning hade jag skäl att säga att det icke vore behöfligt att här uppträda till förmån för motionen efter hvad som redan blifvit anfördt, men jag kan dock icke underlåta att yttra hvad jag i detta afseende tänker, för att i min mån bidra till att häfda denna Kammares gamla plägsed och rätt att, äfven om Utskottet ej tillstyrkt, utmärka det som är framstående i vetenskap och konst. Ett folk hedrar sig sjelft, när det hedrar sina utmärkte män, och ett litet folk kan icke utveckla sin odling, om icke äfven det allmänna någon gång träder fram för att understödja, der det enskilda arbetet verkligen är af framstående förtjenst.

*Personligt under-
derstöd åt För-
ste hofkapell-
mästaren F. W.
L. Norman.
(Forts.)*

I afseende på Hofkapellmästaren Normans förtjenster om tonkonsten är af kompetente auktoriteter så mycket anfördt, att ingenting återstår att tillägga, men hvad som är visst är, att hans tondikter höra till det yppersta, som i vår tid frambragts, äfvensom att de äro kända och uppskattade långt utom Sveriges landamären. Lika säkert är också, att i vårt land knappt någon krets finnes, i hvilken denna sköna konst odlas, der icke Ludvig Normans namn är känt och hans tonskapelser utföras.

Jag inlåter mig icke på frågan, huruvida Stats-Utskottet handlat rätt eller icke. Utskottet har förfarit i trogen öfverensstämmelse med sina grundsatser, och deremot kan ingenting sägas, men jag vill endast erinra om de många fall, i hvilka Kammaren ansett sig oförhindrad att afvika från Utskottets förslag, i synnerhet i fall, der en sådan sak varit före, som i sjelfva verket icke tarfvar någon utredning. Så synes mig just vara fallet här: här behöfves ingen utredning; det är tillräckligt känt hvad denne utmärkte man har uträttat för den musikaliska odlingen i vårt land, och man kan ega god förhoppning, att han ännu en lång tid skall kunna egna sig åt en skapande verksamhet inom sin konst, fastän han i följd af en tilltagande ohelsa icke längre kan sköta de tjenstebefattningar, han förut innehafte.

Af dessa skäl, och då våra grannländer just i afseende på samma konst beträde samma bana, samt då Musikaliska akademien har vitsordat lämpligheten af det förslag, som af Herr Bennich i hans motion blifvit framställt, vågar äfven jag förena mig med dem, som yrka bifall till denna motion.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att i afseende på förevarande punkt endast blifvit yrkad att Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, skulle bifalla Herr Bennichs i ämnet väckta motion.

Härefter gjordes propositioner, först på bifall till Utskottets ifrågasvarande hemställan och sedan på afslag derå och bifall till Herr Bennichs i ämnet väckta motion; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

22—24:de punkterna.

Biföllos.

25:te punkten.

Lades till handlingarna.

Upplästes en inlemnad skrift af följande lydelse:

Till Riksdagens Första Kammare!

På grund af närlagde läkarebetyg anhåller undertecknad härmed vördsamt om ledighet från riksdagsgöromålen under en månad, räknad från den 27 dennes.

Stockholm den 24 Februari 1883.

A. Th. Carlheim-Gyllensköld.

Det återopade läkarebetyget, som jemväl upplästes, lydde sålunda:

Ledamoten af Riksdagens Första Kammare Kammarjunkaren Herr *Th. Gyllensköld* har af mig blifvit tillrådd att söka tjänstledighet under en till två månader för att söka genom ombyte af vistelseort och verksamhet häfva en långvarig och svår bröstkatarr, intygar på heder och samvete

Stockholm den 23 Februari 1883

P. J. Wising,
M. D:r.

På gjord proposition beviljades Herr Carlheim-Gyllensköld den begärda ledigheten.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades jemväl:

Herr *Rappe* under tre veckor från den 26 innevarande Februari,
» *Ekenman* » » » » » 27 » » och
Grefve *Beck-Friis* » » » » » 1 nästkommande Mars.

Justerades tre protokollsutdrag för detta sammanträde, hvarefter Kammaren åtskildes kl. $3\frac{3}{4}$ 12 f. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.